

3. Parastatalen van de FOD Financiën⁽¹⁾

Marij Preneel en Juul Verhelst

3.1. *Nationale Bank van België (NBB)*

BIBLIOGRAFIE

- BUYST (E.), MAES (I.), PLUYM (W.), DANNEEL (M.). *De Bank, de frank en de euro, anderhalve eeuw Nationale Bank van België*. Tielt, 2005.
- BUYST (E.), MAES (I.). Central banking in 19th-century Belgium: was the Belgian National Bank a lender of last resort?, in *Financial History Review*, 2008, p. 153-173.
- DE VOGHEL (F.). *La Banque Nationale (1850-1950) activité et statuts*. Brussel, 1955.
- JANSSENS (V.). *De beheerders van ons geld: negentien gouverneurs van de Nationale Bank van België*. Tielt, 1997.
- KAUCH (P.). *De Nationale Bank van België, 1850-1918*. Brussel, 1950.
- KURGAN-VAN HENTENRYK (G.). The Banque Nationale de Belgique and the Belgian economy during the 20th century, in DE ROSA (L.), ed. *International Banking and Financial Systems. Evolution and Stability*. Ashgate, 2003, p. 117-144.
- De Nationale Bank van België, 1939-1971*. Brussel, 2005, 4 dln.

---

(1) Met dank aan collega's Guy Coppieters en Pierre-Alain Tallier voor het aanleveren van heel wat cruciale informatie.

SCHOLLIERS (P.). *Lonen in de Belgische nijverheid, 1913-1940: de enquête Davin*. Brussel, 1979.

Bronnenpublicatie gebaseerd op een loononderzoek uitgevoerd door de statistische dienst van de NBB.

TART (L.). *La Banque Nationale de Belgique, historique et organisation*. Luik, 1898.

Terugblikken op 150 jaar: 1850-2000. Brussel, 2000.

VAN DER WEE (H.), TAVERNIER (K.). *De Nationale Bank van België en het monetaire gebeuren tussen de twee wereldoorlogen*. Brussel, 1975.

HISTORISCH OVERZICHT

De NBB werd opgericht door de wet van 5 mei 1850 als een door de overheid gecontroleerde naamloze vennootschap. Haar statuten werden vastgelegd in het KB van 4 september 1850. Tot 1850 bestonden in ons land enkel particuliere banken (waarvan de *Société Générale de Belgique* en de *Banque de Belgique* de belangrijkste waren) die tegelijkertijd giro-, emissie-, disconto- en depositobank waren. Dat lag in 1848 mee aan de basis van de financiële crisis. De nieuwe minister van Financiën, Walthère Frère-Orban, ontnam de twee grote banken hun emissierecht en een deel van hun discontorechten en vertrouwde ze toe aan een nieuwe instelling, de Nationale Bank.

De Nationale Bank kreeg bij haar oprichting in 1850 als voornaamste opdrachten de emissie van bankbiljetten, het herdisconteren van handelseffecten, het bepalen van de monetaire politiek (in het bijzonder het vrijwaren van de muntstabiliteit) en het beleid inzake krediet en het verlenen van voorschotten op staatsobligaties. De wet van 10 mei 1850 gaf aan de regering de toestemming om de dienst van de Rijkskassier aan de Nationale Bank toe te kennen. De Nationale Bank werd wel verplicht in de hoofdplaats van elk gerechtelijk arrondissement een agentschap te vestigen. Ze bouwde daarnaast nog een netwerk van 39 agentschappen en discontokantoren uit. Aan het hoofd van de Nationale Bank staat de gouverneur, die benoemd en afgezet wordt door de koning. In 1900 veranderde de naam in "Nationale Bank van België". Om de crisis van de jaren 1930 te kenteren, werd het "Egalisatiefonds der wisselkoersen" (opgericht bij KB van 3 april 1935) onder het beheer van de NBB geplaatst en werd het Herdiscontering- en Waarborginstituut opgericht. Het KB van 23 maart 1937 wijzigde de bevoegdheid van bepaalde organen van de NBB ten gronde met de bedoeling het publieke karakter van de NBB opnieuw te versterken. Tijdens de Tweede Wereldoorlog deelde de NBB haar bevoegdheden met de Emissiebank. Onmiddellijk na de oorlog wachtten haar twee belangrijke taken: het herstel van haar emissiebevoegdheid en de sanering van de monetaire markt. In 1948 verwierf de Belgische staat 50% van de aandelen van de NBB. De invloed van de publieke overheid had tot gevolg dat de NBB haar terrein uitbreidde van het zuiver monetaire naar een ruim financieel-economisch veld. De Europese monetaire eenmaking oefende sinds de jaren 1990 een aanzienlijke invloed uit op het functioneren van de NBB. Conform de Maastrichtnorm kreeg de NBB een grotere autonomie toebedeeld inzake monetair beleid. In 1998 werd haar autonomie andermaal uitgebreid ter voorbereiding op de monetaire eenmaking en werd ze een integrerend deel van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) (wet van 22 februari 1998, KB

van 24 april 1998). Diezelfde wet deelde de taken van de NBB op in enerzijds taken die de ESCB strikt aanbelangen (opereren op de kapitaalmarkten, verrichten van krediettransacties), en anderzijds taken die volgens de regels van de ESCB moeten verlopen (diverse andere transacties) of die de ESCB niet aangaan (onder meer de functie van rijkskassier, de inzameling van statistische gegevens en de internationale samenwerking). Eind 2001 neemt de NBB – als rechtstreeks gevolg van de invoering van de euro – de activiteiten over van het Belgisch-Luxemburgs Wisselinstituut.

ARCHIEVEN

De NBB heeft een eigen archiefdienst:

VAN CAMPEN (M.). Het dagelijks beheer van de centrale archieven van de Nationale Bank van België, in BAERTEN (J.), SCHEELINGS (F.), VERHELST (J.), eds. *Archiefinitiatie(f). Archiefproblemen en -oplossingen 2*. Brussel, 1993, p. 123-135.

Daarnaast beschikt de instelling ook over een dienst Verzamelingen, waar onder meer de ontwerpen en specimina van bankbiljetten worden bewaard.

Een groot deel van het oudste archief (voornamelijk uit de periode 1850-1914) werd in bewaring gegeven bij het Algemeen Rijksarchief (ARA) en daar geïnventariseerd:

LELOUP (G.). *Inventaris van het archief van de Nationale Bank van België*. Brussel, 2008.

De archiefdienst van de FOD Buitenlandse zaken bewaart archief inzake de activiteiten van de NBB in het kader van de Latijnse muntunie (1865-1927). Ook het omvangrijke archief van de NBB met betrekking tot de muntsanering na de Tweede Wereldoorlog is te consulteren in het ARA:

LELOUP (G.). *Inventaris van het archief van de Nationale Bank van België met betrekking tot de na de Tweede Wereldoorlog doorgevoerde muntsanering*. Brussel, 2008.

Een ander indrukwekkend bestand dat in het ARA wordt bewaard, is het archief van de Emissiebank (1940-1946). Dat is voorlopig nog niet ontsloten.

PUBLICATIES

De NBB heeft een viertalige website (www.bnb.be). Naast informatie over de instelling zelf, vindt men er statistieken en kerncijfers over de Belgische economie (de databank Belgostat), informatie over eurobiljetten en -munten, de Balanscentrale (jaarrekeningen), de Centrales voor kredieten aan ondernemingen en particulieren en een hele reeks publicaties terug.

Van bij het begin publiceert de Nationale Bank een jaarrapport:

Assemblée générale des actionnaires ... Rapport fait par le gouverneur et rapport du collège des censeurs. Algemene vergadering der aandeelhouders ... Verslag van de gouverneur en verslag van het college der censoren. Brussel, 1851-1925.

Sinds 1926 verschijnt het onder de titel:

(Jaar)verslag (van de) Nationale Bank van België. Rapport (annuel de la) Banque Nationale de Belgique. Brussel, 1926- (online vanaf 1998).

Sinds de oprichting van de NBB moeten de balans, de winst- en verliesrekening en de verdeling van de winst verschijnen in het *Belgisch Staatsblad*. Sinds 1850 is dit ook het geval voor een maandstaat en sedert 1872 voor een weekstaat over de toestand van de Bank voor de lopende en de vorige periode. Vanaf 1939 verschijnt een vierjaarlijkse publicatie over de samenstelling van haar portefeuille overheidsfondsen.

Globalisatie van de jaarrekeningen van de vennootschappen die onderworpen zijn aan de bepalingen van het KB van 8 oktober 1976. Globalisation des comptes annuels des sociétés soumises aux dispositions de l'AR du 8 octobre 1976. Brussel, 1978-1982.

Balanscentrale. Statistieken opgemaakt op basis van de jaarrekeningen voorgesteld volgens het schema dat bepaald is bij het KB van 8 oktober 1976. Centrale des bilans. Statistiques établies sur base des comptes annuels des entreprises conformément aux schémas prévus par l'AR du 8 octobre 1976. Brussel, 1983-.

Tijdschrift voor inlichting en documentatie van de Nationale Bank van België. Bulletin d'information et de documentation de la Banque Nationale de Belgique. Brussel, 1926-1940; opgevolgd door *Tijdschrift voor documentatie en voorlichting (...)*, 1941-1970 (de Franse titel bleef identiek); opgevolgd door *Tijdschrift van de Nationale Bank van België. Bulletin de la Banque Nationale de Belgique.* Brussel, 1971-1994 en vanaf 1995 door het *Economisch Tijdschrift. Revue Economique.* Brussel, 1995-.

Bevat wetenschappelijke artikels betreffende de Belgische en internationale monetaire en economische situatie, naast statistieken en een bibliografie. Ook te raadplegen via de website.

Belgian Prime News. Brussel, 1997- (in samenwerking met de FOD Financiën).

Financial Stability Review. Brussel, 2002-.

De meest recente nummers zijn ook te raadplegen via de website.

Statistisch tijdschrift. Bulletin statistique. Brussel, 1995-.

Cijfers inzake financiële en economische ontwikkelingen in België evenals methodologische bijdragen inzake statistieken. Te raadplegen via de website. Een samenvatting van al deze gegevens staat in:

Economische indicatoren voor België. Indicateurs économiques de la Belgique. Brussel, 1990-.

Wekelijkse samenvatting van economische prognoses en indicatoren te raadplegen via de website.

Belgische economische statistieken. Statistiques économiques belges, 1919-1928.

Brussel, z.j.; 1929-1940. Brussel, z.j.; 1941-1950. Brussel, z.j.; 1950-1960,

Brussel, z.j.; 1960-1970. Brussel, z.j.; 1970-1980. Brussel, z.j.; 1980-1990.

Brussel, 1994.

La Banque Nationale: 150 ans dans le rétroviseur. Brussel, 2000.

Cent vingt-cinquième anniversaire de la Banque Nationale de Belgique: discours prononcés à la séance académique du 10 décembre 1975. Brussel, 1975.

- Notices biographiques. Biografische nota's, 1850-1960.* Brussel, 1960.
- Nationale Bank van België. Structuur en werkzaamheden. La Banque Nationale de Belgique. Structure et activités.* Brussel, 1967.
- L'administration de la Banque et ses gouverneurs, 1850-1950. Het beheer van de Bank en haar gouverneurs, 1850-1950.* Brussel, 1950.
- La Banque Nationale de Belgique sous l'occupation allemande 1914-1918. Rapport au Roi.* Brussel, 1918.
- Over het statuut van de Nationale Bank van België en van het Rentefonds, alsmede over de Belgische deelneming in het Internationaal Muntfonds en in de Internationale Bank voor Wederopbouw en Economische Ontwikkeling.* Brussel, 2007.

3.2. Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen

BIBLIOGRAFIE

- BIRON (H.). De Bankcommissie, in *Administratief lexicon*. Brugge, 1955.
- GELDERS (G.). La Commission bancaire: 45 ans d'histoire de la législation financière, in *Revue de la Banque*, september 1980, p. 51-64.
- LEMAITRE (P.). La Commission bancaire et financière après les lois du 2 août 2002: structures et compétences, in *Journal des Tribunaux*, 7 juni 2003, p. 449-462.
- VANTHEMSCHE (G.). L'élaboration de l'Arrêté Royal sur le contrôle bancaire (1935), in *RBHC*, 1980, p. 389-437.
- LE BRUN (J.). *La protection de l'épargne et la Commission bancaire.* Brussel, 1979.

HISTORISCH OVERZICHT

Om de financiële (en economische) crisis in de jaren 1930 te bezweren, nam de regering-Van Zeeland een aantal initiatieven om het wettelijk kader waarbinnen de banksector opereerde te verstrakken. De oprichting van de Bankcommissie was er één van. Het KB nr. 185 van 9 juli 1935 had een dubbel doel: een verplicht en wettelijk statuut ontwikkelen voor depositobanken en de Bankcommissie oprichten. Die Bankcommissie werd belast met de controle op de toepassing en de aanvulling van het nieuwe statuut van de depositobanken, maar ook met het voeren van een ruimer kredietbeleid. Elke bank werd verplicht één of meer revisoren aan te stellen die onder controle stonden van de Bankcommissie. De Bankcommissie kreeg ook de opdracht om de emissie van aandelen en obligaties door bedrijven te controleren. De controlebevoegdheid van de Bankcommissie breidde zich in de loop van de jaren o.m. uit over de gemeenschappelijke beleggingsfondsen, de portefeuillemaatschappijen en de private spaarkassen. Op 4 december 1990 verscheen de wet op de financiële operaties en de financiële markten, die het wettelijk kader moest aanpassen aan de voortdurende bewegingen op de kapitaalmarkt, de vrijmaking van de markt en de Europese eenmaking. De wet bracht de naam van de Bankcommissie in overeenstemming met haar uitgebreide takenpakket; voortaan heette ze "Commissie voor het Bank- en Financiewezen" (CBF). Het KB van 22 december 1995 droeg bovendien de volledige controle van de beursvennootschappen over van het Interventiefonds van de beursvennootschappen aan de CBF. De wet van 22 augustus 2002 kende de CBF

andermaal merkelijk meer bevoegdheden toe. Artikel 45 van de wet omschrijft haar takenpakket:

- Controle uitoefenen over de activiteiten van kredietinstellingen, investeringsmaatschappijen, beleggingsadviseurs en wisselkantoren.
- Controle uitoefenen over gemeenschappelijke beleggingsfondsen.
- Waken over het respecteren van de regels inzake de bescherming van de belangen van de investeerders bij het uitvoeren van transacties uitgevoerd met financiële instrumenten, alsook over het goed functioneren, de integriteit en de transparantie van de markt van de financiële instrumenten.
- Bijdragen aan het respecteren van de regels inzake de bescherming van de spaarders en de investeerders tegen het ongewettigd aanbieden of verkopen van financiële producten en diensten.

Tot slot kreeg de CBF in 2003 de bevoegdheid voor de controle over de sector van de verzekeringen (KB van 25 maart 2003) en de markt van de effecten (wet van 22 april 2003). Ze werd logischerwijze herdoopt tot “Commissie voor het Bank-, Financier- en Assurantiewezen” (CBFA). Sinds 1 januari 2004 is de CBFA het enige controleorgaan voor de financiële sector in ons land.

ARCHIEVEN

Het historisch archief van de CBFA en haar rechtsvoorgangers (1935-2004) werd overgedragen aan het ARA en is ontsloten door een overdrachtslijst.

PUBLICATIES

De CBFA heeft een drietalige website (www.cbfa.be) waarop men de belangrijkste publicaties van de CBF(A) sinds 1995 terugvindt.

Jaarverslag van de Bankcommissie. Rapport annuel de la Commission bancaire. Brussel, 1936-1989, opgevolgd door:

Jaarverslag van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen. Rapport annuel de la Commission bancaire et financière. Brussel, 1990/91-2002/03, opgevolgd door:

Jaarverslag van de Commissie voor het Bank-, Financier- en Assurantiewezen. Rapport annuel de la Commission bancaire, financière et des Assurances. Brussel, 2004- (online vanaf 1994-'95).

Balansen. Bilans. Brussel, 1939- (nu opgenomen in het jaarverslag).

Verslag van het directiecomité / Rapport du comité de direction. Brussel, 2004- (online).

Statistieken Bankcommissie / Statistiques Commission bancaire. Brussel, 1987-1989.

Statistieken Commissie voor het Bank- en Financiewezen / Statistiques. Commission bancaire et financière. Brussel, 1990-2002.

Bankcommissie: wetten, besluiten en reglementen, toepassingsmaatregelen: banken / Commission bancaire: lois, arrêtés et règlements, mesures d'application: banques. Brussel, 1984 en 1989.

Bankcommissie: wetten, besluiten en reglementen, toepassingsmaatregelen: revisoren / *Commission bancaire: lois, arrêtés et règlements, mesures d'application: réviseurs*. Brussel, 1984 en 1989.

Commissie voor het Bank- en Financiewezen. Organisatie en bevoegdheden / *Commission bancaire et financière. Organisation et compétences*. Brussel, 1989 en 1995.

Bankcommissie 1935-1960. Commission bancaire 1935-1960. Brussel, 1960.

De Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen: een korte voorstelling / *La Commission bancaire, financière et des Assurances: une brève présentation* / *The Banking, Finance and Insurance Commission: an Introduction*. Brussel, 2007 (online).

3.3. Nationale Delcrederedienst (NDD)

BIBLIOGRAFIE

CRIJNS (M.-A.). *L'Office national du Ducroire ou le secteur public de l'assurance-crédit à l'exportation*. Brussel, 1995.

DE BARSY (E.). Philosophie d'une action: 30 années du ducroire, in *Mélanges de Barys: In bono et aequitate perseverans*. Brussel, 1985, p. 195-230.

GLIBERT (F.). *Personnalité et politique de l'Office national du Ducroire*. Brussel, 1968 (Centre d'études bancaires et financières. Cahiers de conférences, 135).

VAN DE VELDE (C.). De Staat en de organisatorische uitbouw van de Belgische buitenlandse handel, 1916-1926, in *BTFG*, 2003, nr. 4, p. 1167-1229.

Wegwijs in de federale administratie, op. cit., p. 141-144.

50 ans, in *Contact*, 1989.

HISTORISCH OVERZICHT

In de nasleep van de Eerste Wereldoorlog werd in augustus 1921 de Delcrederecommissie opgericht onder de vleugels van het Ministerie van Economische zaken. Die commissie moest zorgen voor de nodige financiële waarborgen op het gebied van export en investeringen in het buitenland, met de bedoeling de internationale economische betrekkingen te verbeteren. De wetgever wilde de commissie enkel in uitzonderlijke gevallen laten tussenkomen; een staatswaarborg werd enkel toegekend via KB. Het KB van 22 januari 1935 vormde de commissie om tot een autonome openbare instelling, de Nationale Delcredere dienst. Bij KB van 31 augustus 1939 werd de dienst gereorganiseerd en kreeg vooral meer financieel zelfbestuur. De bevoegdheid van de Delcredere dienst beperkte zich eerst tot het verlenen van garanties met betrekking tot export van producten (vanuit België of de kolonies) maar werd gaandeweg verruimd. De wet van 17 juni 1991 bereidde haar bevoegdheden nog uit tot o.m. technische en financiële missies in opdracht van de regering en vertegenwoordiging op het vlak van buitenlandse handel en investeringen. De Delcredere dienst staat onder voogdij van de ministers van Economie en Financiën. De NDD treedt zowel op voor rekening van de Staat als voor eigen rekening, zonder of met staatswaarborg. Hij werkt zowel met kort-, middellang- als langlopende kredieten. In 2004 richtte de Delcredere dienst een naamloze vennootschap op om te kunnen blijven meedingen op de Europese markt als verzekeraar van wereldwijde export. De NV Delcredere dekt politieke

en commerciële risico's zonder staatswaarborg voor transacties met een looptijd van minder dan twee jaar.

ARCHIEVEN

De Delcredere dienst heeft in de periode 1985-2005 een belangrijk deel van zijn archieven aan het ARA overgedragen, met o.m. een volledige reeks verslagen van de Raad van Bestuur (1940-2001) en ca. 50.000 operationele dossiers:

JACQUEMIN (M.). *Inventaire des archives de l'Office national du Ducroire 1924-2006*. Brussel, 2008.

PUBLICATIES

Via www.delcredere.be komt men terecht op de drietalige website met informatie over de dienst, zijn producten en diensten en een beperkt aantal publicaties.

Jaarverslag. Rapport annuel. Brussel, 1939- (verschijnt sinds 1985 ook in het Engels, online vanaf 2005).

Contact. Brussel, 1960-1997.

Nieuwsbrief / Lettre d'information / Newsletter. Brussel, 2005- (online).

Exporteren met kennis van zaken / Bien s'assurer pour mieux exporter / Good insurance for improved exports (verschijnt sinds 1998 als bijlage bij het jaarverslag).

Wat men moet weten over de Nationale Delcredere dienst. Brussel, 1977.

De Nationale Delcredere dienst / L'Office national du Ducroire / The National Delcredere Office. Brussel, 1984 (verscheen ook al in 1974, 1976, 1978, 1980).

3.4. *Nationale Kas voor Beroepskrediet (NKBK)*

BIBLIOGRAFIE

BASIJN (J.), STEVENS (V.). De Nationale Kas voor Beroepskrediet, in *Administratief lexicon*. Brugge, 1968.

PONLOT (D.). La Caisse nationale de Crédit professionnel, in *Bulletin de documentation du Ministère des Finances*, maart-april 1989, p. 173-192.

Wegwijs in de federale administratie, op. cit., p. 152-154.

HISTORISCH OVERZICHT

De eerste initiatieven voor de wettelijke organisatie van het middenstandskrediet dateren van 1900. Na de Eerste Wereldoorlog richtte de Nationale Bank negen kredietmaatschappijen op die een beperkt krediet konden verlenen aan middenstanders, maar dat volstond niet. De wet van 11 mei 1929 richtte de Hoofdkas voor het Klein Beroepskrediet op, die als koepel fungeerde van een aantal erkende verenigingen die krediet verleenden. Maar de Hoofdkas had te weinig financiële middelen en kon niet rekenen op een staatswaarborg. Het Tijdelijk Kredietfonds ten behoeve van de Middenstand, dat onder de vleugels van de ASLK werd opgericht om het hoofd te bieden aan de economische crisis van de jaren 1930, werd door het KB van 14 oktober 1937 omgevormd tot de Nationale Kas voor Middenstandskrediet, met de bedoeling supplementaire kredietfaciliteiten te verlenen aan KMO's. Naast de Nationale Kas richtten ook de Hoofdkas voor het Klein Beroepskrediet en het net van het ambachtskrediet (gefinancierd

door de ASLK) zich in de jaren 1930 op het middenstandskrediet. Bij besluitwet van 23 december 1946 werden de drie kassen samengevoegd tot de Nationale Kas voor Beroepskrediet. De NKBK kon rechtstreeks kredieten verlenen en coördineerde, financierde en controleerde een net van kredietverenigingen, erkende middelgrote banken, discontokantoren van de Nationale Bank, maatschappijen voor onderlinge borgstelling en coöperatieve maatschappijen voor ambacht-krediet. Zij kon deposito's in ontvangst nemen en kasbons, obligaties en andere effecten uitgeven. De overheid waarborgde alle verbintenissen. Om het tekort aan waarborgen aangeboden door de KMO's op te vangen, richtte de wet van 24 mei 1959 het wettelijk Waarborgfonds op. Het Waarborgfonds beschikte niet over een rechtspersoonlijkheid noch over eigen kapitaal, maar werd enkel gedragen door staatstussenkomst. Omdat zelfstandigen en KMO's eind de jaren 1970 moeilijkheden ondervonden om risicodragend kapitaal te vinden, werd op 4 augustus 1978 binnen de NKBK het Participatiefonds opgericht. Op 1 april 1997 (KB van 23 december 1996) werd de NKBK omgevormd tot de NV Beroepskrediet. Sinds 2006 is de NV Beroepskrediet volledig in handen van het Franse Crédit Mutuel Nord Europe.

ARCHIEVEN

Het ARA bewaart een uitgebreid archiefbestand van het Beroepskrediet voor de periode 1935-1965, maar het bestand werd nog niet ontsloten.

PUBLICATIES

Het beroepskrediet in België. Brussel, 1978.

Het beroepskrediet. Le crédit professionnel 1929-1949. Brussel, 1949.

Nationale Kas voor Beroepskrediet. Verslag van de Raad. 1929-1979. Brussel 1979.

Rapport sur l'exercice et bilan / Verslag over het dienstjaar en balans. Brussel, 1932/1936-1946. Vanaf 1929 verscheen dit in het *Staatsblad*; het verslag over 1933 verscheen als uittreksel uit het *Staatsblad*.

Verslag van de Beheerraad. Brussel, 1947-1955.

Verslag van de Raad van Beheer. Brussel, 1956-1990.

Verslag van de Raad van Bestuur. Brussel, 1991-1992.

Verslag van het boekjaar .... Brussel, 1993-1997.

3.5. *Amortisatiefonds van de Leningen voor de Sociale Huisvesting (ALESH)*

BIBLIOGRAFIE

Wegwijs in de federale administratie, op. cit., p. 137-140.

WASCOTTE (F.). Les «charges du passé» en matière du logement social, in DE WILDE D'ESTMAEL (T.), DUFRANNE (P.-M.), HAUMONT (F.) e.a. *Le cadre de vie en Région wallonne*. Namen, 1990, p. 147-179.

HISTORISCH OVERZICHT

De wet van 1 augustus 1974 stipuleerde de overdracht van de bevoegdheid inzake huisvesting van de Belgische staat naar de drie gewesten. De bijzondere

wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen ontbond *de facto* de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting (NMH) en de Nationale Landmaatschappij (NLM). Het bleek evenwel niet vanzelfsprekend om de opgebouwde schuldenlast eerlijk te verdelen. Het Sint-Katarina-akkoord van 25 november 1986 regelde de samenwerking voor de sociale huisvesting tussen de federale overheid en de gewesten. Het Amortisatiefonds van de Leningen voor Sociale Huisvesting (ALESH) werd in het zog van het akkoord en op advies van de Raad van State opgericht op 4 mei 1987 om de aflossing van de schuldenlast uit het verleden te regelen. Na de definitieve ontbinding van de NMH en de NLM nam het ALESH vanaf 1 oktober 1990 de lopende financierings- en herfinancieringsleningen onder staatswaarborg van hen over, alsook de uitstaande schuldenlast. De drie gewestelijke huisvestingsmaatschappijen financierden het ALESH samen met de staat en de drie gewesten. Op 1 juni 1994 sloten de federale overheid en de gewesten een nieuw akkoord voor extra financiering om het ALESH financieel gezond te houden. De definitieve regeling van de verdeling van de schulden en lasten inzake sociale huisvesting werd vastgelegd in het akkoord van 16 december 2003. De gewesten namen de ALESH-schulden volledig over. Op 30 november 2007 werd het ALESH afgeschaft (KB van 21 april 2007).

PUBLICATIES

Jaarverslag / Rapport annuel. Brussel, 1990-2003.

3.6. Nationale Loterij

BIBLIOGRAFIE

DETRY (P.-E.). *René-François Detry 1881-1945. Un Namurois d'origine, président-fondateur en 1934 de la Loterie coloniale*. Brussel-Beersel, 2001.

EGGERS (I.). *Geschiedenis van de loterijen in de Zuidelijke Nederlanden (15e eeuw-1934). Dossier bij de gelijknamige tentoonstelling in het Algemeen Rijksarchief, 21 april - 25 juni 1994 / Histoire des loteries dans les Pays-Bas méridionaux (15e siècle-1934). Dossier accompagnant l'exposition du même nom aux Archives générales du Royaume, 21 avril - 25 juin 1994*. Brussel, 1994.

VAN EENOO (R.). Van Koloniale Loterij naar Nationale Loterij, in DEVISSCHER (H.), BERNARD, (B.), eds. *Loterijen in Europa. Vijf eeuwen geschiedenis*. Brussel, 1994, p. 187-267.

Wegwijs in de federale administratie, op. cit., p. 145-148.

HISTORISCH OVERZICHT

Op zoek naar een oplossing voor het begrotingstekort in Belgisch Congo, lanceerde minister van Koloniën Tschoffen op 18 oktober 1934 de eerste Koloniale Loterij (toegestaan bij wet en KB van 29 mei 1934). Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het initiatief tijdelijk omgedoopt tot Loterij van de Winterhulp. Na de onafhankelijkheid van Congo werd de Koloniale Loterij de Nationale Loterij (KB's van 10 december 1962 en 3 februari 1965), een dienst met afzonderlijk beheer toegevoegd aan het Ministerie van Financiën. De Nationale Loterij had als opdracht in het algemeen belang en op commerciële wijze openbare loterijen te organiseren binnen het vastgelegde wettelijke kader. Bij wet van

22 juli 1991 werd de Nationale Loterij omgevormd tot een autonome instelling van openbaar nut met rechtspersoonlijkheid. Tien jaar later (april 2002) kreeg de Loterij het statuut van nv van publiek recht, maar de overheid behield een meerderheidsparticipatie. De Commissie voor Loterijen en Kansspelen is belast met het toezicht op de Nationale Loterij.

De overheid schrijft sinds de wet van 6 juli 1964 voor dat de winst van de Nationale Loterij naar ontwikkelingssamenwerking en doeleinden van openbaar nut moet gaan. De Nationale Loterij subsidieert vandaag diverse maatschappelijke, sociale en culturele projecten, ontwikkelingshulp, wetenschappelijk onderzoek en sportactiviteiten.

ARCHIEVEN

De Nationale Loterij bewaart haar archieven zelf en beschikt over een eigen archiefdienst.

PUBLICATIES

De Nationale Loterij vindt men online via www.nationale-loterij.be. De website bevat weinig historische informatie. Men kan er wel het meest recente jaarverslag downloaden.

Jaarverslag. Rapport annuel. Brussel, 1985-.

Bulletin van de Nationale Loterij: officiële trekkingslijst / Bulletin de la Loterie nationale: résultats officiels / Bulletin der Nationalloterie: offizielle Ziehungliste. Brussel, 1974-1977.

Locontact. Informatieblad van de communicatiediensten van de Nationale Loterij / Bulletin d'information des services de communication de la Loterie Nationale. Brussel, 1984-1996.

Locontact. Het magazine voor de partners van de Nationale Loterij / Le magazine des partenaires de la Loterie nationale. Brussel, 1997-.

Inside: de krant van het personeel van de Nationale Loterij / Inside: le journal du personnel de la Loterie nationale. Brussel, 2004-.

50 jaar Nationale Loterij: tentoonstelling / 50 ans de Loterie nationale: exposition. Brussel, 17 tot en met 27 oktober 1984. Brussel, 1984.

Iedereen wint: 70 jaar Nationale Loterij / Tous gagnants: 70 ans de Loterie nationale. Brussel, 2004.

Nationale Loterij creëert kansen / Loterie nationale créateur de chances. Brussel, 2006.

3.7. Participatiefonds

BIBLIOGRAFIE

Wegwijs in de federale administratie, op. cit., p. 145-151.

HISTORISCH OVERZICHT

De economische crisis van de tweede helft van de jaren 1970 noopte de regering tot maatregelen. Om de werkgelegenheid en de economische activiteit in de kleine en middelgrote ondernemingen aan te zwengelen, voorzag de wet op de

economische heroriëntatie van 4 augustus 1978 o.m. in de oprichting van het Participatiefonds. Het Participatiefonds opereert binnen de Nationale Kas voor Beroepskrediet en had aanvankelijk geen eigen rechtspersoonlijkheid. Het fonds startte zijn activiteiten in feite pas vanaf 1983. De Nationale Kas voor Beroepskrediet kreeg meer middelen van de overheid en mocht voortaan minderheidsparticipaties nemen in bedrijven die beroepskredieten ontvangen en/of intekenen op obligaties van die bedrijven. Het beheer van die participaties en intekeningen werd in handen van het Participatiefonds gegeven. Het Participatiefonds staat gewone achtergestelde leningen toe aan ondernemingen die een beroepskrediet aanvragen en al of niet achtergestelde leningen voor de overdracht van ondernemingen (het zogenaamde overdrachtfonds). Daarnaast verleent het achtergestelde leningen aan werklozen die als zelfstandige willen starten. De werking gebeurt via andere kredietinstellingen die met het fonds een overeenkomst sluiten. In het kader van de omvorming van de Nationale Kas voor Beroepskrediet in de NV Beroepskrediet werd het statuut van het Participatiefonds tegen het licht gehouden. Omwille van de transparantie kreeg het Participatiefonds vanaf 31 december 1992 (wet van 28 juli 1992) het statuut van autonome instelling van openbaar nut onder voogdij van de ministers bevoegd voor Financiën, Middenstand en Arbeid en Werkgelegenheid. De organisatie en de werking werden vastgelegd bij KB van 22 december 1992. Pas vanaf 1998 beschikt het Participatiefonds over eigen personeel; tot op dat moment was de dagelijkse werking in handen van het Beroepskrediet.

PUBLICATIES

Jaarverslag 1993- / Rapport annuel 1993-. Brussel, 1994-.

3.8. Nationale Investeringsmaatschappij (NIM)

BIBLIOGRAFIE

De Nationale Investeringsmaatschappij. Leuven, 1972.

Wegwijs in de federale administratie, op. cit., p. 389-390.

DAURMONT (O.). La Société nationale d'Investissement, in *Administration publique*, 1976/77, p. 301-309.

GOBLET (M.). La Société nationale et les Sociétés régionales d'Investissement, in *Annales des Sciences économiques appliquées*, 1962, p. 402-449.

NEUMAN (H.). Krachtlijnen van de nieuwe hervorming van de Nationale Investeringsmaatschappij, in *Rechtskundig Weekblad*, 1978/79, p. 2251-2260.

NEUMAN (H.). Le rôle de la Société nationale d'Investissement, in *Annales de Droit*, 1975, p. 37-47.

NEUMAN (H.). La Société nationale d'Investissement de Belgique, in *Revue internationale d'Histoire de la Banque*, 1970, p. 169-176.

NEUMAN (H.). La Société nationale d'Investissement: son rôle et sa nouvelle mission d'initiative économique publique, in *Annales de l'Economie publique, sociale et coopérative*, 1977, p. 383-396.

HISTORISCH OVERZICHT

De Nationale Investeringsmaatschappij zag het licht door de wet van 2 april 1962. De plannen voor de oprichting van een instelling waarmee de overheid tijde-

lijk kapitaal zou kunnen inbrengen in een privébedrijf bestonden al een tijdje. De structurele economische crisis die in ons land woedde op het einde van de jaren 1950 bracht alles in een stroomversnelling. De NIM kreeg in 1962 de opdracht de oprichting, de reorganisatie of de uitbreiding van privébedrijven te stimuleren in het belang van de Belgische economie en het economisch overheidsinitiatief te steunen, samen met haar dochterondernemingen. De NIM werd een gemengde NV, met 75 procent kapitaal van de staat en met kapitaal van zeven openbare kredietinstellingen. De NIM kon aanvankelijk enkel tijdelijke en beperkte participaties nemen in NV's. Vanaf 1965 werden blijvende participaties mogelijk (wet van 14 april 1965) en viel de NIM onder de voorwaarden van de expansiewetgeving die haar dezelfde voordelen gaf als privébedrijven (wet van 14 juli 1966 en KB van 20 juli 1967). Pas na de wet van 30 maart 1976, die de NIM het statuut van overheidsholding gaf, kon ze zelf initiatieven nemen om het economisch overheidsinitiatief te bevorderen. In 1978 werd de NIM opnieuw hervormd. Ze kreeg de taak mee te werken aan het industriële beleid via opdrachten voor rekening van de staat (wet van 4 en 5 augustus 1978). De staats Hervorming van 1988 hevelde de bevoegdheid inzake economisch beleid over naar de gewesten, die elk hun eigen overheidsholding oprichtten: de Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen en de Société régionale d'Investissements de Wallonie (zie het hoofdstuk over de gewesten en gemeenschappen). In 1994 werd de NIM grotendeels verkocht aan Ackermans & Van Haaren. Een klein pakket aandelen ging naar de Federale Investeringsmaatschappij (opgericht bij KB van 10 juni 1994).

ARCHIEVEN

Het archief van de NIM wordt bewaard in het ARA. Het bestaat voor een groot deel uit dossiers van verstrekking van krediet aan bedrijven:

COPPIETERS (G.). *Inventaris van het archief van de Nationale Investeringsmaatschappij (NIM) en Sofinim (1922) 1962-2000*. Brussel, 2008.

PUBLICATIES

Jaarverslagen. Rapports annuels. Brussel, 1964-1973/74; 1986/87-1990-1992.

Verslagen / Rapports. Brussel, 1974/75-1985/86.

NIM. Meer dan 20 jaar ervaring ten dienste van de produktieve economie en van de ondernemingen. Z.p., z.j.

Risicodragend kapitaal voor expansie en vooruitgang. Z.p., z.j.

SNI-NIM 1962-1987. Persdossier. Z.p., z.j.

3.9. Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet (CBHK)

BIBLIOGRAFIE

MAYEUR (A.). Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet, in *Documentatieblad van het Ministerie van Financiën*, maart-april 1989, p. 137-153.

VANTHEMSCHE (G.). De evolutie van het hypothecaire krediet in België tijdens de tussenoorlogse periode (1918-1940), in *Het hypothecaire krediet van de onafhankelijkheid van België tot de Europese Gemeenschap*. Brussel, 1992, p. 47-94. *Wegwijs in de federale administratie, op. cit.*, p. 155-158.

HISTORISCH OVERZICHT

Het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet (CBHK) werd opgericht bij KB van 7 januari 1936. Het KB was het antwoord van de overheid op de dreigende ontsporing op de hypotheekmarkt in de jaren 1930. De wet wilde enerzijds de hypotheeknemer beschermen tegen woekerrenten en bepaalde risico's en anderzijds de hypotheekmarkt reguleren en saneren. Daartoe werd de controle op de hypotheekverstrekkingen uitgebreid en werd het juridische kader voor het afsluiten van hypothecaire leningen beter omschreven. Via het CBHK wilde de overheid ook op een actieve manier de hypotheekmarkt stabiliseren, door het toekennen van leningen tegen normale voorwaarden. Het CBHK kon ook schuldvorderingen met ongunstige voorwaarden overnemen. Het CBHK ging van start op 1 april 1936. Tot 1948 verleende het CBHK voornamelijk herstell kredieten, daarna werden de activiteiten uitgebreid. Vanaf de jaren 1970 kreeg het CBHK de kans om een netwerk van provinciale kantoren uit te bouwen. Het kon zich ook profileren als specialist van hypothecaire leningen met voordelige rentevoeten. In de periode 1982-1988 steeg het aantal kredietaanvragen bij het CBHK explosief. In de jaren 1990 kreeg de instelling echter af te rekenen met zware verliezen. In die periode veranderde het wettelijke kader waarbinnen het CBHK opereerde door de hervorming van de openbare kredietinstellingen (wet van 17 juni 1991), de hervorming van het juridische kader van het hypothecair krediet (wet van 4 augustus 1992) en de nieuwe wet op de controle van bankinstellingen (wet van 22 maart 1993). Bij KB van 7 april 1995 (gewijzigd door de wet van 17 juni 1996) werd het CBHK met ingang van 1 januari 1996 omgevormd tot een publiekrechtelijke naamloze vennootschap. In 2000 werd het CBHK overgenomen door Stater Belgium NV en Argenta. Credibe, de nieuwe naam van het oude CBHK met beperkte activiteiten, behield een minderheidsparticipatie in de twee overnemende vennootschappen. Credibe werd in de zomer van 2003 verkocht aan ABN Amro. Met die operatie werd de privatisering van het CBHK afgerond.

PUBLICATIES

Verslag van den Bestuursraad / Rapport du Conseil d'Administration. Brussel, 1935-1947.

Verslag van de Raad van Beheer en van het College van Revisoren / Rapport du Conseil d'Administration et du Collège des Commissaires. Brussel, 1948-1976.

Jaarverslag / Rapport annuel. Brussel, 1977-1998.

3.10. Federale Participatiemaatschappij (voorheen ASLK en ASLK-Holding)

BIBLIOGRAFIE

AERTS (L.). La Caisse Générale d'Épargne et de Retraite. Banque et Assurances.

Son statut, sa structure, son fonctionnement et ses activités, in *Bulletin de documentation du Ministère des Finances*, maart-april 1989, p. 91-118.

VAN PUT (A.) e.a., eds. *De Belgische spaarbanken. Geschiedenis, recht, economische functie en instellingen / Les banques d'épargne belges. Histoire, droit, fonction économique et institutions.* Tielt, 1986.

HISTORISCH OVERZICHT

Op 8 mei 1850 werd de Algemene Lijfrentekas opgericht, een nationale spaarkas met staatswaarborg die onder toezicht van het Ministerie van Financiën stond. Bedoeling van de overheid was om de arbeidersklasse tot spaarzaamheid aan te zetten. De Algemene Lijfrentekas werd geen succes, onder meer door de vereiste hoge minimumstortingen. De wet van 16 maart 1865 richtte uiteindelijk de Algemene Spaar- en Lijfrentekas (ASLK) op, die de activiteiten van de Lijfrentekas overnam. De ASLK kon van bij het begin een netwerk van hulpkassen uitbouwen, eerst in agentschappen van de Nationale Bank, vanaf 1866 met eigen hulpkassen en vier jaar later ook in postkantoren. In 1913 beheerde de ASLK al 3,1 miljoen spaarboekjes. Van minder groot belang waren haar activiteiten als kredietverstrekker aan landbouwers en samenwerkende vennootschappen en de uitgifte van levensverzekeringen. Daarnaast mocht ze vanaf 1903 (wet van 24 december 1903) rente uitkeren aan slachtoffers van arbeidsongevallen. Na de Eerste Wereldoorlog financierde de ASLK mee de wederopbouw en de uitkeringen aan oud-strijders en oorlogsinvaliden. Vanaf het einde van de jaren 1920 verleende de ASLK kredieten aan ambachtslui, kleine beroepen en middenstanders – een taak die naderhand werd overgenomen door de Nationale Kas voor Middenstandskrediet (1937) en de Nationale Kas voor Beroepskrediet (1947). Na de Tweede Wereldoorlog bleven de spaarboekjes en lijfrentes de belangrijkste activiteit, naast levensverzekeringen en huisvestingskrediet. In de jaren 1960 en 1970 ontpopte de ASLK zich verder tot een volwaardige financiële instelling. In 1981 werd ze opgesplitst in de Spaarkas enerzijds en de Lijfrentekas, de Verzekeringskas en de Kas voor Arbeidsongevallen anderzijds. De privatisering werd voorbereid vanaf 1987. Op 1 oktober 1992 werd een ASLK-holding (een publiekrechtelijke nv) opgericht met twee dochtermaatschappijen: ASLK-Verzekeringen nv en ASLK-Bank nv. In september 1993 verkocht de Belgische overheid 49,9 procent van de aandelen van beide dochtermaatschappijen aan het Nederlandse Fortis, de resterende aandelen bleven in handen van de staat via de Federale Participatiemaatschappij. In 1997 werd ASLK-Verzekeringen een dochter van ASLK-Bank, die ook de NMKN overnam. In 1997-1998 kreeg Fortis de meerderheid in de ASLK-Bank en de groep nam kort daarna ook de Generale Bank over. Op 23 juni 1999 ontstond Fortis Bank, als resultaat van een fusie tussen de ASLK, de Generale Bank België, de Generale Bank Nederland, vsb Bank en Mees Pierson.

ARCHIEVEN

Onlangs richtte Fortis een “Historical Center” op, dat de archieven beheert van Fortis en zijn rechtsvoorgangers.

PUBLICATIES

Op de website van Fortis staat een beknopte geschiedenis van de bank, vanaf 1991 (www.fortis.be/nl/algemeen/geschiedenis.asp).

Verslag over de verrichtingen en de stand van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

Compte rendu des opérations et de la situation de la Caisse Générale d'Epargne et de Retraite. Brussel, 1865/66-1950.

Jaarverslag / Rapport annuel. Brussel, 1951-1991.

- Jaarverslag / ASLK-Bank*. Brussel, 1992-1997.
- Jaarverslag / ASLK-Verzekeringen*. Brussel, 1992-1996.
- Jaarverslag / ASLK-Holding*. Brussel, 1992-1994.
- Verslag / Federale Participatiemaatschappij*. Brussel, 1994-2005.
- Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Caisse Générale d'Épargne et de Retraite*. Brussel, 1939-1959 (in de periode 1950-1952 gepubliceerd onder de titel *Tijdingen van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Informations de la Caisse Générale d'Épargne et de Retraite*).
- Dit is een vulgariserend tijdschrift met artikelen over de activiteiten van de ASLK en van verwante overheidsdiensten.
- ASLK-magazine / CGER-magazine*. Brussel, 1978-1992.
- De krant / ASLK*. Brussel, 1992-1999.
- Magazine Club 001*. Brussel, 1991-1999.
- Comet 001: driemaandelijks jongerentijdschrift*. Brussel, 1996-2000.
- Economisch en financieel bulletin. Bulletin économique et financier*. Brussel, 1972-1974.
- Bevat korte wetenschappelijke artikelen.
- Financieel-economisch bulletin: kwartaalberichten*. Brussel, 1987-1989.
- Kas echo's: bedrijfsblad van de ASLK*. Brussel, 1966-1977.
- ASLK plus: personeelsblad van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas*. Brussel, 1986-1991.
- La Caisse Générale d'Épargne et de Retraite de Belgique, son histoire et ses activités*. Brussel, 1950.
- La Caisse Générale d'Épargne et de Retraite pendant la guerre, 1914-1918*. Brussel, 1919.
- Memoriaal 1865-1965 van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Mémorial 1865-1965 de la Caisse Générale d'Épargne et de Retraite*. Brussel, 1965.
- Wegwijs in de ASLK-diensten*. Brussel, 1998.

De ASLK publiceerde ook een hele reeks tentoonstellingscatalogi.

3.11. Gemeentekrediet van België – Gemeentelijke Holding NV

BIBLIOGRAFIE

- MODEN (J.). La restructuration du Crédit Communal, in *CH CRISP*, 1996, nr. 1539.
- NARMON (F.). Le Crédit Communal de Belgique, la Banque des pouvoirs locaux, in *Bulletin de documentation du Ministère des Finances*, maart-april 1989, p. 151-172.
- VAN LERBERGHE (E.). *Genèse du Crédit Communal*. Brussel, 1962.

HISTORISCH OVERZICHT

Het Gemeentekrediet (GK) werd opgericht bij notariële akte van 24 november 1860 (goedgekeurd bij KB van 8 december 1860) als een vereniging van openbare besturen onder de juridische vorm van een nv. De bedoeling van de vennootschap was om leningen te kunnen geven aan gemeenten en provincies, die in de meeste gevallen niet terecht konden op de private kapitaalmarkt. Enkel gemeenten, provincies, beheerders en commissarissen van de vennootschap konden aandeel-

houders zijn. Tot 1902 stelde het GK enkel obligatieleningen op lange termijn ter beschikking. Later kwamen er leningen op korte en middellange termijn bij, en gaf het GK kasbons uit om die leningen te financieren. Na de Eerste Wereldoorlog speelde het GK een belangrijke rol in de sanering van de financiën van de gemeenten en provincies, die tijdens de oorlogsjaren enorme leningen hadden afgesloten op de private markt. De crisis van de jaren 1930 remde ook de kredietverlening van het GK af, maar na de Tweede Wereldoorlog speelde het opnieuw een voortrekkersrol bij de financiële gezondmaking van de plaatselijke besturen. In die periode breidde het GK ook zijn netwerk van agenten uit, die voortaan geld mochten inzamelen bij particulieren via deposito's. Vanaf de jaren 1970 sloten de diensten die het GK leverde aan particulieren nauw aan bij die van de private kredietinstellingen. In die periode steunde het GK ook de operatie van de gemeentefusies via een consolidatie van eventuele tekorten op gemeenterekeningen en kwam het tegemoet aan de toenemende financieringsbehoeften van de gemeenten. In de tweede helft van de jaren 1980 werkte de overheid aan de herstructurering van de openbare kredietsector. De geplande hergroepering rond het GK mislukte, maar na de wet van 17 juni 1991 kwam de privatisering van het GK in zicht. Op 14 oktober 1996 vormde het GK samen met het *Crédit Local de France* de groep Dexia; één week later (23 oktober 1996) werd het GK omgevormd tot Gemeentelijke Holding NV. De Gemeentelijke Holding NV blijft met 17 procent (2009) de belangrijkste aandeelhouder van Dexia NV.

ARCHIEVEN

De archieven van het Gemeentekrediet worden bij Dexia bewaard.

PUBLICATIES

Rapports présentés à l'Assemblée Générale ... par le Conseil d'Administration et par le Comité de Surveillance. Verslagen aan de Algemene Vergadering van de Aandeelhouders ... van de Raad van Beheer en van het Comité van Toezicht. Brussel, 1861-.

Crédit communal. Rapport au gouvernement sur le rôle de la société pendant l'occupation allemande 1914-1918. Brussel, 1919.

Verslagen van de Raad van Beheer en het College der Commissarissen aan de Algemene Vergadering. Brussel, 1925-1958.

Verslagen over het dienstjaar ... Brussel, 1950-.

Verslagen aan de Algemene Vergadering van ... / Jaarverslag ... Brussel, 1986-1997.

De financiën van de lokale overheden in ... / Les finances des pouvoirs locaux en ... Brussel, 1991-.

Driemaandelijks tijdschrift [van het] Gemeentekrediet / Bulletin trimestriel [du] Crédit communal. Brussel, 1947-1991.

Tijdschrift van het Gemeentekrediet (Kwartaaluitgave) / Bulletin du Crédit communal (Trimestriel). Brussel, 1992-2000.

1860-1985. 125 jaar Gemeentekrediet. Brussel, 1985 (onderdeel van het jaarverslag van 1984).

Het Gemeentekrediet van België en de gemeentelijke autonomie. Brussel, 1964.

VAN AUDENHOVE (M.). *Het Gemeentekrediet van België*. Brussel, 1978.

VAN AUDENHOVE (M.). *Au fil d'une carrière de 38 ans au Crédit communal de Belgique / Achtendertig jaar professioneel leven bij het Gemeentekrediet van België*. Brussel, 1979.

Het Gemeentekrediet bracht ook talrijke publicaties uit ter gelegenheid van tentoonstellingen en colloquia, en publiceerde de reeks *Pro Civitate* (tot 1998), met tal van historische bijdragen.

3.12. Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid (NMKN)

BIBLIOGRAFIE

BUTTGENBACH (A.). *Les modes de gestion des services publics en Belgique*. Brussel, 1942.

DIERCKX (K.). La SNCI: 70 ans de soutien économique belge, in *Bulletin de documentation du Ministère des Finances*, maart-april 1989, p. 119-132.

DIRIX (P.). Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, in *Administratief lexicon*. Brugge, 1974.

VANDEPUTTE (R.). *Quelques aspects de l'activité de la Société nationale de Crédit à l'Industrie*. Brussel, 1961.

HISTORISCH OVERZICHT

Tot aan de Eerste Wereldoorlog beschikte ons land niet over een instelling die krediet op lange termijn verschaftte aan ondernemingen. Omdat er nood was aan kapitaal voor de heropbouw in het naoorlogse België richtte de overheid op 2 juni 1919 de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid op (wet van 16 maart 1919) om de behoefte aan langetermijnkredieten voor ondernemingen te dekken. De NMKN had aanvankelijk een semi-openbaar karakter door de inbreng van privékapitaal, en opereerde onder de vleugels van de Nationale Bank. In 1926 wijzigden de statuten en werd er een kapitaalsverhoging doorgevoerd zodat de NMKN autonomie verkreeg. De statutenwijziging van de NMKN van 1937, die kaderde in de versterking van de staatscontrole over de kredietsector om de financiële crisis te bedwingen, maakte van de NMKN een volwaardige openbare financiële instelling. De NMKN kreeg een uitgebreide staatswaarborg en mocht voortaan rechtstreeks tussenbeide komen bij kredietverlening. Na de Tweede Wereldoorlog leverde de NMKN een bijdrage aan het snelle economische herstel door haar herstel- en investeringskredieten. Ten gevolge van de wet van 21 augustus 1948 verwierf de staat 50 procent van de aandelen, waardoor de invloed van de privéaandeelhouders wegsmolte. In de jaren 1950 beschikte de NMKN dankzij de wet van 7 augustus 1953 over een bijna-monopolie op de langetermijnkredieten. De expansiewetten van 17 en 18 juli 1959 maakten daar een einde aan, omdat private banken voortaan ook een beroep konden doen op staats tussenkomst bij het geven van investeringskredieten. Vanaf de jaren 1960 werd de rol van de NMKN beperkt. De NMKN kreeg enerzijds de toestemming om kredieten te verlenen aan buitenlandse bedrijven, maar ze verloor haar functie als financier van opstartende ondernemingen aan de Nationale Investeringsmaatschappij. Ook de concurrentie van de private banken groeide, toen ze meer ruimte

kregen om (middel)langetermijnkredieten te verstrekken. Pas in 1964 kreeg de NMKN de toelating om spaarboekjes uit te geven; in die periode startte ze ook met de uitbouw van een netwerk van zelfstandige agenten. Tot begin jaren 1980 bleef de NMKN marktleider op het vlak van (middel)lange investeringskredieten. De reorganisatie van de openbare kredietsector betekende voor de NMKN het einde als openbare instelling. Het KB van 20 juli 1994 hief de NMKN op en gaf de staat de toestemming om haar deel van de NMKN in te brengen in de ASLK-Holding. In 1995 werd de participatie verkocht aan de Fortisgroep.

ARCHIEVEN

Onlangs richtte Fortis een “Historical Center” op, dat de archieven beheert van Fortis en zijn rechtsvoorgangers.

PUBLICATIES

Jaarverslag. Brussel 1920-1994.

Verslagen voorgelegd aan de aandeelhouders over de verrichtingen van het boekjaar afgesloten op ... / Rapports présentés aux actionnaires sur les opérations de l'exercice clôturé .... Brussel, 1920-1994.

Reports. Brussel, 1975-1991.

Informatie. Brussel, 1968-1991.

Echo. Brussel, 1983-1996.

Nieuwsbrief. Service plus / NMKN. Brussel, 1988-1990.

Service plus magazine. Brussel, 1992-1994.

De diverse kredietvormen toegekend door de NMKN. Brussel, 1977-1985.

De Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid. Haar structuur, haar verrichtingen, haar actiemogelijkheden, 1919-1969. La Société nationale de Crédit à l'Industrie. Sa structure, ses opérations, ses possibilités d'action. 1919-1969. Brussel, 1969.

De NMKN: algemene uiteenzetting. Brussel, 1984.

JACOBS (W.). *De Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid in een historisch perspectief*. Brussel, 1987.

3.13. Herdiscontering- en Waarborginstituut (HWI)

BIBLIOGRAFIE

BÄUMER (M.). *Het Herdiscontering- en Waarborginstituut: recente evolutie en werking*. Antwerpen, 1975.

BLOCK (H.). *Het Herdiscontering- en Waarborginstituut (HWI)*. Antwerpen, 1943.

HISTORISCH OVERZICHT

Het Herdiscontering- en Waarborginstituut (HWI) werd opgericht bij KB nr. 175 van 13 juni 1935 en paste in de reeks maatregelen van de regering-Van Zeeland om de financiële en economische crisis van de jaren 1930 onder controle te krijgen. Het was de taak van het HWI om herdiscontering van vastgezette tegoeden mogelijk te maken ten gunste van private banken. De strenge reglementering terzake van de Nationale Bank en van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de

Nijverheid belette immers een soepele herdiscontering. Het HWI beschikte over een beperkte staatswaarborg. In de periode 1935-1939 concentreerde het HWI zich op de steun aan kredietinstellingen in moeilijkheden. De activiteiten op de private discontomarkt werden na de Tweede Wereldoorlog steeds belangrijker. Het verhandelen van bankaccepten werkte uitstekend om de overschotten aan liquide middelen bij de banken te gebruiken. Het reguleren van de uitwisseling van fondsen tussen financiële instellingen werd de hoofdtaak van het HWI. Het HWI trad ook op als regulator en makelaar op de markt van de schatkistcertificaten (vanaf 1 augustus 1977), financierde de export op middellange termijn, en beheerde het depositogarantiestelsel. De wet van 22 maart 1993 op het statuut en het toezicht op de kredietinstellingen verplichtte alle kredietinstellingen om tot het garantiestelsel toe te treden. Het HWI werd opgeheven op 30 april 1999; haar taken werden grotendeels overgenomen door de Nationale Bank.

PUBLICATIES

Algemene Vergadering der aandeelhouders. Verslag van het Bestuurscomité over het boekjaar ... en verslag der revisoren / Assemblée Générale des détenteurs de parts. Rapport du Comité de Direction sur les opérations de l'exercice ... et rapport des reviseurs. Brussel, 1935/36.

Verslag van het bestuurscomité. Herdiscontering- en Waarborginstituut / Rapport du comité de direction. Institut de Réescompte et de Garantie. Brussel, 1937-1975.

Herdiscontering- en Waarborginstituut. Verslagen / Institut de Réescompte et de Garantie. Rapports. Brussel, 1976-1998.

Herdiscontering- en Waarborginstituut. Beschermingsregeling voor de deposito's bij de kredietinstellingen. Verslag ... / Institut de Réescompte et de Garantie. Système de protection des dépôts auprès des établissements de crédit. Rapport... Brussel, 1995-1998.

Het Herdiscontering- en Waarborginstituut, 1935-1950: de markt van het privaatdisconto: het bankaccept / Institut de Réescompte et de Garantie, 1935-1950: le marché « Hors-banque »: l'acceptation de banque. Antwerpen, 1950.

Herdiscontering- en Waarborginstituut 1935-1960 / Institut de Réescompte et de Garantie 1935-1960. Brussel, 1960.

ACX (R.) e.a. *De Belgische geldmarkt over tien jaar / Le marché monétaire belge dans dix ans.* Brussel, 1986.

3.14. Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet (NILK)

BIBLIOGRAFIE

VERSELE (L.). De groep Landbouwkrediet in de kijker, in *Documentatieblad van het Ministerie van Financiën*, januari-februari 1995, p. 251-262.

VERSELE (L.). L'Institut national de Crédit agricole. Développements et perspectives d'avenir, in *Bulletin de documentation du Ministère des Finances*, maart-april 1989, p. 193-229.

Het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet, in FLORQUIN (A.). *Het landbouwkrediet in België.* Leuven, 1949, p. 171-187.

HISTORISCH OVERZICHT

De crisis van de jaren 1930 bracht het coöperatieve landbouwkredietstelsel in moeilijkheden. De overheid besliste om het landbouwkrediet te saneren en zelf een actievere rol te gaan spelen. In 1937 richtte ze met dat doel het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet (NILK) op (KB van 30 september 1937). Het NILK begon in juni 1938 en had als doelstelling het landbouwkrediet te bevorderen. Het fungeerde vooral als aanvulling op de bestaande instellingen. Na de Tweede Wereldoorlog beleefde het NILK een aanzienlijke groei, maar het grote aantal kredietaanvragen bracht de instelling in de jaren 1960 in de problemen. De wet van 14 april 1965 gaf het NILK daarom het recht deposito's te aanvaarden, die werden ingezameld via erkende coöperatieve spaarkassen: Scopéca voor Franstalig België en Lanbokas voor het Nederlandstalige gedeelte. Het KB van 10 november 1967 verleende het NILK bovendien een staatswaarborg. Het NILK legde zich vanaf de jaren 1970 meer toe op kapitaal en kasbons, terwijl Lanbokas en Scopéca zich specialiseerden in deposito's. Na de wet van 17 juni 1991 op de hergroepering van de openbare kredietinstellingen smolt het NILK samen met de ASLK en de Nationale Kas voor Beroepskrediet in de ASLK-Holding. In september 1995 verkocht de Federale Participatiemaatschappij, die de ASLK-holding opvolgde, haar aandeel in het Landbouwkrediet aan Swiss Life. Op 26 oktober 1996 werd het NILK een privaatrechtelijke vennootschap (schrapping als publiekrechtelijk organisme bij KB van 19 december 1996).

ARCHIEVEN

Onlangs richtte Fortis een "Historical Center" op, dat de archieven beheert van Fortis en zijn rechtsvoorgangers.

PUBLICATIES

Verslag van de Raad van Beheer / Rapport du Conseil d'Administration. Brussel, 1938-1981.

Jaarverslag. Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet / Rapport annuel. Institut national de Crédit agricole. Brussel, 1966-1991.

Jaarrapport / Jaarverslag van het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet en van zijn erkende kassen sv Lanbokas en sc Scopéca. Brussel, 1982-1991.

Groep Landbouwkrediet. Jaarverslag. Brussel, 1993.

Horizon 2000. Driemaandelijks ondernemingsblad van het Landbouwkrediet. Brussel, 1990-1992.

Landbouw-info / Agrinfo. Brussel, 1994-2000

HUYGENS (C.A.). *Landbouwkrediet. 1937-1987.* Brussel, 1987.

Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet. 40 jaar bestaan. Brussel, 1978.

3.15. *Belgisch-Luxemburgs Wisselinstituut (BLWI)*

BIBLIOGRAFIE

BAUGNIET (J.). *Le contrôle des changes par l'Institut belgo-luxembourgeois du Change.* Brussel, z.j.

WAGNER (R.). L'Institut belgo-luxembourgeois du Change et la réglementation des changes au Grand Duché de Luxembourg, in *Bulletin Droit et Banque*, 1983, nr. 3, p. 18-20.

HISTORISCH OVERZICHT

De besluitwet van 6 oktober 1944 richtte het Wisselinstituut op, dat bij besluitwet van 5 december 1944 werd omgedoopt tot Belgisch-Luxemburgs Wisselinstituut (BLWI). De voorlopers van dat Wisselinstituut, het Belgisch-Luxemburgs Office de Compensation (1932) en het Office central des Changes (1935), die opereerden in het kader van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU), werden door de eerste besluitwet opgeheven. De oprichting van het BLWI gebeurde tegen de achtergrond van het naoorlogse herstel van het economische leven. Het BLWI kreeg in 1944 als opdracht: het uitoefenen van toezicht op de beschikbare vreemde valuta om kapitaalexport te verhinderen (m.a.w. deviezencontrole wanneer beide regeringen dat nodig achtten), uitvoering van controle op de wisselmarkt in België en Luxemburg en het opsporen van inbreuken op de wetgeving terzake. In het vooruitzicht van de vrijmaking van de Europese financiële markt, ruimde het BLWI alle obstakels uit de weg. De controle op de wisselmarkt werd opgeheven. Beide regeringen besloten evenwel om het BLWI te behouden. De wet van 2 januari 1991 (gewijzigd door de wet van 12 december 1996) formuleerde als belangrijkste opdracht van het instituut om toezicht uit te oefenen op de betalingen vanuit België en Luxemburg naar landen buiten de BLEU, en alle gegevens te verzamelen om de betalingsbalansen op te maken. De integratie van de BLEU in de eurozone vanaf 1 januari 2002 maakte het BLWI overbodig. Het BLWI hield op 28 november 2002 definitief op te bestaan (KB van 15 oktober 2002). De Nationale Bank van België nam zijn taak over inzake gegevensverzameling voor het opmaken van de balansen.

ARCHIEVEN

Het ARA bewaart een omvangrijk archiefbestand van het BLWI (1944-1974), met cruciale stukken inzake de monetaire saneringsmaatregelen genomen na afloop van de Tweede Wereldoorlog. Het archief werd nog niet geïnventariseerd.

PUBLICATIES

Rapport pour la période du 6 octobre au 31 décembre 1946. Brussel, 1947.

Alle andere jaarverslagen werden gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*. Het laatste jaarverslag betreft het jaar 2001.

3.16. *Rentenfonds*

BIBLIOGRAFIE

PLETTINCK (E.). *De weerslag van de politiek gevoerd door het Rentenfonds op de geldhoeveelheid en op het peil van de rentevoet*. Antwerpen, 1979.

HISTORISCH OVERZICHT

Het Rentenfonds werd opgericht bij besluitwet van 18 mei 1945. In 1935 was er al een Regularisatiefonds van de Staatsfondsenmarkt opgericht met de bedoeling de staatsschuld op lange termijn te herschikken en de stabiliteit van de koers te handhaven, maar bij gebrek aan middelen was dat fonds in 1939 in vereffening gesteld. Het naoorlogse Rentenfonds nam een nieuwe start en stond binnen een sterk gewijzigde economische context in voor de regulering van de markt van publieke fondsen. Het fonds hield zich vooral bezig met overheidsfondsen. Het garandeerde hun liquiditeit op de beursmarkt en trachtte hun koers stabiel te houden. In 1957 kreeg het Rentenfonds de toestemming om zelf certificaten uit te geven op korte termijn. Na 1977 financierde het Rentenfonds de stijgende overheidsuitgaven via de aankoop van schatkistcertificaten. Het Rentenfonds speelde ook een technische rol in het beheer van de staatsschuld. De wet van 2 januari 1991 inzake de markt van effecten van de overheidsschuld en het monetair beleidsinstrumentarium had een grote impact op het functioneren van het Rentenfonds. De emissie van de schatkistcertificaten werd stopgezet, en het Rentenfonds kon niet langer optreden als bemiddelaar in de financiering van de schatkist door de Nationale Bank. Het Rentenfonds stond voortaan wel in voor de controle op de nieuwe secundaire markten van de effecten van de overheidsschuld en kreeg de controle over de instellingen die gedematerialiseerde effecten bijhouden (KB van 27 februari 1991). De financiering van het Rentenfonds gebeurt sindsdien hoofdzakelijk via voorschotten van de Belgische staat.

PUBLICATIES

Arrêté-loi créant le Fonds des Rentes et rapports annuels de 1945 à 1950 / Besluitwet tot oprichting van een Rentenfonds en jaarverslagen van 1945 tot 1950. Brussel, 1951.

Ministerie van Financiën. Rentenfonds. Verslag over de verrichtingen van het jaar... / Ministère des Finances. Fonds des Rentes. Rapport sur les opérations de l'exercice ... Brussel, 1951-1971.

Rentenfonds. Jaarlijks verslag. Rapport annuel. Fonds des Rentes. Brussel, 1972-2004.

De jaarverslagen uit de periode voor 1977 verschenen ook in het *Belgisch Staatsblad*.

Verslag ... Rentenfonds / Rapport ... Fonds des Rentes. Brussel, 2005-.

De verslagen vanaf 2001 staan op de webstek van het Rentenfonds, die een onderdeel vormt van de website van de Nationale Bank (www.nbb.be/rk/fonds.htm).

Het Rentenfonds / Le Fonds des Rentes. Brussel, 1956 en 1970.

ROWIES (A.). *Het Rentenfonds / Le Fonds des Rentes.* Brussel, 1980.

Het Rentenfonds: vijftientig jaar activiteit 1945-1970. Brussel, 1970.

Vijftig jaar Rentenfonds / Cinquante ans de Fonds des Rentes. Brussel, 1995.

3.17. Koninklijke Schenking

BIBLIOGRAFIE

- MATTHIJS (H.). De Koninklijke Schenking: een stand van zaken, in *Documentatieblad van het Ministerie van Financiën*, 2007, nr. 2, p. 255-270.
- MOLITOR (A.). *La fonction royale en Belgique*. Brussel, 1994.
- STENGERS (J.). Léopold II et le patrimoine dynastique, in *Académie royale de Belgique. Bulletin de la Classe des Lettres et des Sciences morales et politiques*, 1972, p. 63-134.
- DE LAUNOIT (P.). *Cinquantième anniversaire de la Donation royale*. Z.p., 1953.
- LEFEBURE (R.). La Donation royale, in *Revue générale belge*, 1952.
- BUISSERET (A.). *Une fondation de Léopold II: la Donation royale*. Brugge, 1932.

HISTORISCH OVERZICHT

Koning Leopold II schonk bij leven een deel van zijn privé-fortuin aan de Belgische staat (geratificeerd bij wet van 31 december 1903). In 1908 werd ook de Onafhankelijke Congostaat aan de schenking toegevoegd. Bij zijn dood in 1909 gingen de geschonken goederen over in volle eigendom van de staat en werd de administratie van de Koninklijke Schenking bij het Ministerie van Financiën gevoegd. Dat was evenwel niet volgens de wens van Leopold II, die niet wilde dat de belastingbetaler opdraaide voor het onderhoud van de geschonken domeinen. Om die reden werd de Koninklijke Schenking in 1930 een autonome publieke instelling. Het statuut zorgde voor een grotere bewegingsruimte in het beheer van de schenking. Het statuut werd sindsdien nauwelijks gewijzigd.

ARCHIEVEN

Het archief inzake het beheer van de koninklijke goederen uit de periode voor de overdracht aan de staat berust op het Archief van het Koninklijk Paleis. Bij de FOD Financiën, Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie berust (een deel van) het archief van de Koninklijke Schenking.

PUBLICATIES

Op de website van de FOD Financiën vindt men beknopte historische informatie over de Koninklijke Schenking, een overzicht van de beheerde goederen en de meest recente algemene jaarrekening (<http://minfin.fgov.be/portail2/nl/site/royaldonation.htm>).

De Koninklijke Schenking publiceert catalogi over de gebouwen die ze beheert:

- LIEBAERS (H.), VANDENBREEDEN (J.), VANDEWOUDE (E.), VAN GORP (P.). *De koninklijke serres te Laken. Platen van Margot Weemaes*. Brussel, 1987.
- LIENARD (U.G.), BRICHET (L.). *Catalogus van de woudtypes en de houtsoorten van het Geografisch Arboretum van Tervuren*. Brussel, 1986.

3.18. *Centraal Bureau voor de Kleine Spaarders (CBKS)*

BIBLIOGRAFIE

VAN PUT (A.) e.a., eds. *De Belgische spaarbanken. Geschiedenis, recht, economische functie en instellingen*. Tielt, 1986.

HISTORISCH OVERZICHT

Het Centraal Bureau voor de Kleine Spaarders (CBKS) werd op 7 december 1934 opgericht tegen de achtergrond van de financiële crisis en met de bedoeling de spaarcenten van de landbouwers te redden. Het CBKS hielp mee om de activa van de spaarinstellingen te mobiliseren als tegengewicht voor het massaal afhaken van de deposito's. Het CBKS beschikte over een dotatie van het Muntfonds, waarmee het kredieten kon verstrekken aan spaarinstellingen in moeilijkheden. Daarnaast beschikte het over volmachten om de instellingen te hervormen. Het CBKS stond ook in voor de controle op de naleving van de strikte regels inzake oprichting en beheer van private spaarkassen, zoals het KB van 15 december 1934 voorschreef. De wet van 31 maart 1967 en het KB van 18 april 1967 versoepelden op vraag van de sector de structuur en de werkingsvoorwaarden van de private spaarkassen, zodat ze ruimte kregen voor nieuwe beleggingsvormen. Het CBKS controleerde voortaan alle fondsen en besliste of andere beleggingen dan overheidspapieren en hypothecaire leningen mochten worden toegestaan. Op voorstel van een regeringscommissie besliste de overheid in de zomer van 1975 evenwel (wet van 30 juni 1975) om de controles te hergroeperen en om de CBKS te ontbinden (opheffing bij wet van 23 januari 1976). De Bankcommissie nam de controlefunctie inzake privéspaarkassen over, het Herdiscontering- en Waarborginstituut de financiële functie.

PUBLICATIES

Het Centraal Bureau voor de Kleine Spaarders, 1934-1959. Brussel, 1960.
Jaarlijks overzicht. Compte rendu annuel. Brussel, 1968-1975.

Voor de andere jaarverslagen kan men terecht in het *Belgisch Staatsblad*.

3.19. *Koninklijke Munt van België*

HISTORISCH OVERZICHT

De Belgische grondwet bepaalt dat het recht om munten te slaan bij de koning ligt. De Muntcommissie werd bij KB van 29 december 1831 opgericht om het toezicht op de muntslag in de praktijk uit te oefenen. De wet van 28 december 1848 schafte de Muntcommissie af en droeg haar bevoegdheden over aan een Muntmeester, die aan het hoofd stond van het Bestuur der Munt (organisatie vastgelegd bij KB van 30 december 1848). De muntfabricage, de controle van de wissel en de aanmunting en de gravure van de gehaltestempels werden nog lange tijd uitbesteed aan particulieren. Vanaf 1907 nam het bestuur de taken stelselmatig zelf over, vanaf 1939 is de werkplaats volledig in handen van ambtenaren van de Munt. Dat jaar werd het Bestuur der Munt van zelfstandige Algemene Directie onder de koepel van het Ministerie van Financiën overgeheveld naar het

Bestuur der Thesaurie en Staatsschuld. Het KB van 25 september 1972 veranderde de naam van het bestuur in Koninklijke Munt van België. De wet van 4 april 1995 vormde de Koninklijke Munt – met ingang van 1 januari 1996 – om tot een staatsbedrijf onder het gezag van de minister van Financiën.

ARCHIEVEN

Een deel van het oudste archief van de Koninklijke Munt (1823-1941) ligt bij het ARA:

HAECK (T.). *Inventaris van het archief van de Koninklijke Munt van België (1823-1941)*. Brussel, 2008.

PUBLICATIES

De website van de Koninklijke Munt bevat vooral informatie voor muntverzamelaars. Het infoblad *Muntinfo / Monnaie-info* kan men online raadplegen (www.europemint.eu).

Koninklijke Munt van België: activiteitenverslag. 1970-1979. Brussel, 1981.

Tienjaarlijks verslag. Koninklijke Munt van België 1980/89. Brussel, 1992.

Koninklijke Munt van België. Jaarverslag. Brussel, 1990-.

De Belgische frank 1832-2002. Brussel, 1999-2004, 2 dln.

VANGOIDSENHOVEN (J.). *De Koninklijke Munt van België en het Muntfonds: relatie in het licht van de omvorming van de Koninklijke Munt van België tot staatsbedrijf en het Muntfonds tot staatsdienst met afzonderlijk beheer*. Brussel, 1994.

3.20. Zilverfonds

BIBLIOGRAFIE

COCRIAMONT (S.), DEBBAUT (P.) e.a. *Pro senectute: over pensioenen en Zilverfonds*. Kapellen, 2002.

HISTORISCH OVERZICHT

In 2001 richtte de Belgische overheid het Zilverfonds op (wet van 5 september 2001). Bedoeling was om geld opzij te leggen om de pensioenen ook op lange termijn te kunnen blijven betalen. Directe aanleiding voor de oprichting was het feit dat de babyboomgeneratie (geboren kort na de Tweede Wereldoorlog) weldra massaal de pensioengerechtigde leeftijd zou bereiken. Het Zilverfonds genereert zijn inkomsten grotendeels uit overschotten op de sociale zekerheid, budgettaire overschotten, eenmalige niet-fiscale inkomsten en interesten. Het Zilverfonds staat onder voogdij van de ministers van Financiën en van Begroting.

PUBLICATIES

Jaarverslag / Zilverfonds. Brussel, 2002-.

3.21. Regie der Gebouwen

HISTORISCH OVERZICHT

Het KB van 9 april 1870 richtte onder de koepel van het Ministerie van Openbare werken, Bestuur van bruggen en wegen voor het eerst een afzonderlijke dienst

op die belast was met bouw, aankoop, inrichting en onderhoud van gebouwen voor overheidsinstellingen; de Service spécial des Bâtiments civils de la Capitale et des Environs is de oudste rechtsvoorganger van de Regie der Gebouwen. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg het Bestuur der gebouwen, ondergebracht bij het Ministerie van Wederopbouw, de bevoegdheid over de overheidsgebouwen, met de bedoeling een meer efficiënte gebouwenpolitiek te voeren, evenwel met beperkt succes. Op 1 juli 1971 werd de Regie der Gebouwen opgericht, die geleidelijk meer en meer bevoegdheden overnam van het bestuur. De Regie stelde terreinen en gebouwen ter beschikking van overheidsdiensten en openbare diensten; gebouwen bestemd voor onderwijs en defensie vielen evenwel buiten haar bevoegdheid. De staatshervorming van 1980 beperkte het ambtsgebied van het Bestuur der gebouwen tot het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het beheer van gebouwen van internationale en Europese instellingen. De RG werd niet geregionaliseerd. De programmawet van 22 december 1989 hevelde alle ambtenaren van Openbare werken die zich bezighielden met gebouwen over naar de Regie der Gebouwen. De programmawet richtte ook een financieringsfonds op binnen de Regie. De Regie kreeg voortaan de helft minder middelen van de overheid, maar kreeg wel het recht om zelf over de verkoopopbrengsten van haar onroerend goed te beschikken.

ARCHIEVEN

Het merendeel van het archief van de Regie ligt nog bij de diensten zelf. Het ARA bewaart wel een reeks plannen gemaakt door de rechtsvoorgangers van de Regie der Gebouwen uit de periode 1850-1950 en een bestand met “Waalse dossiers” (1960-1990). In het Rijksarchief van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Anderlecht) ligt archief afkomstig van afdeling Brussel 2, dat daar terechtgekomen is na een recente verhuisoperatie bij de Regie, en het archief van controleur Louis Seghers. De archiefbestanden zijn nog niet ontsloten.

PUBLICATIES

- DEBIE (G.). *De Regie der Gebouwen. Een kritische kennismaking*. Brussel, 1992.
- VAN DEN BOSSCHE (A.), DE BIE (C.). *De Regie der Gebouwen gisteren... vandaag... morgen...* Brussel, 1978.
- De Regie / La Régie*. Brussel, 1990.
- De Regie der Gebouwen en haar historisch, wetenschappelijk en cultureel patrimonium / La Régie des Bâtiments et son patrimoine historique, scientifique et culturel*. Brussel, 1991.
- La Régie des Bâtiments: un organisme d'intérêt public fédéral / De Regie der Gebouwen: een federale instelling van openbaar nut*. Brussel, 2005.
- De Regie der Gebouwen*. Brussel, 1996.
- Régie des Bâtiments [rapport annuel] / Regie der Gebouwen [jaarverslag]*. Brussel, 2005-.

Wanneer een belangrijk bouwproject klaar is, publiceert de Regie een brochure om het project toe te lichten. Een hele reeks brochures staan in alfabetische volgorde op de website www.regiedergebouwen.be.